

MENTALITETSÆNDRINGER BLANDT UNGE^{*)}

AF THOMAS ZIEHE

**INDIVIDUALISERING
BETYDER, AT DER ER SKET
EN ÆNDRING I FORHOL-
DET MELLEM SAMFUNDET
OG DEN ENKELTE, SOM
OGSÅ AFSPEJLER SIG I
DEN ENKELTES FORHOLD
TIL SIT INDRE JEG.**

**TENDENS TIL INDIVIDUA-
LISERING KAN OGSÅ
BESKRIVES SOM ET SKIFT
I HVERDAGSLIVET:
ET SKIFT FRA EN NORM-
REGULERET HVERDAG TIL
EN HVERDAG, DER I
LANGT HØJERE GRAD ER
ORIENTERET MOD
PRÆFERENCER.**

– Jeg vil tale om bestemte aspekter ved mentalitetsændringerne blandt unge i dag, som har dybe rødder og ikke blot er overfladefænomener.

I sociologien opererer man med begrebet baggrundsoverbevisninger, som omfatter holdninger og trossystemer, man ikke nødvendigvis selv er bevidst om, og som man ikke nødvendigvis kan tale om. Baggrundsoverbevisninger opstår bare og overføres i en socialiseringsproces: For de unge mennesker i dag, er den ændring, der er sket i baggrundsoverbevisningerne de senere år, ikke markant, den er bare sket helt naturligt, mens den for de ældre generationer er en mere tydelig og bevidst ændring, en mere markant ændring.

Mentalitetsændringen blandt de unge er sket, fordi der er kommet en meget stærk tendens på banen – en individualisering.

Individualisering er jo et af de her buzzwords, vi tit hører i dag. Men meget ofte misforstår man ordet individualisering: Det er ikke nødvendigvis lig med, at man er ensom eller skudt ud på sidelinjen. Det er heller ikke dramatisk – man skal ikke forstå det som, at hver enkelt person er fantastisk unik. Det, det betyder, er, at der er sket en ændring i forholdet mellem samfundet og den enkelte. Denne ændring afspejler sig også i den enkelte persons forhold til sit indre jeg.

Så dels er der en ændring i forholdet til det omgivende samfund, dels er der en ændring i forholdet til det indre jeg.

For et stykke tid siden var jeg sammen med en af mine venner, som har en datter på 10 år. De havde været oppe at skændes, og da det gik allermest hedt

THOMAS ZIEHE ER PROFESSOR,
INSTITUT FOR PÆDAGOGIK VED
UNIVERSITETET I HANNOVER

for sig, stampede pigen i jorden med foden og skreg til sin mor: "Kan jeg ikke få lov at leve mit eget liv???"

Det er et meget typisk og tydeligt træk ved denne individualisering – "Kan jeg ikke få lov at leve mit eget liv?"

Tendens til individualisering kan også beskrives som et skift i hverdagslivet: Et skift fra en normreguleret hverdag til en hverdag, der i langt højere grad er orienteret mod præferencer.

I den normregulerede hverdag var der visse regler, normer, ting, man ikke gjorde, og der var forpligtelser knyttet til næsten enhver situation, som kunne forekomme i løbet af dagen.

Derfor voksede tidligere generationer op i et meget tætbevævet sæt af regler, som de blev socialiseret i: Sådan sad man ved middagsbordet, sådan var man sammen med vennerne, sådan gjorde man overfor voksne, sådan noget tøj havde man på om søndagen osv.

Men den normregulerede hverdag er ved at forsvinde – i hvert fald er der sket et skift hen mod den præferenceorienterede hverdag, som jeg kalder den.

Præferenceorienteret kan man også misforstå. Det er ikke bare en dejlig situation at være i, hvor man hele tiden kan vælge meget lystbetonet – præferenceorientering er snarere en orientering mod et potentiale, som aldrig bliver til virkelighed. Man

har nogle personlige ønsker, nogle personlige præferencer, man er bevidst om, og der foregår en konstant sammenligning mellem dem og virkeligheden.

Så præferenceorientering betyder næsten altid, at man er lidt kronisk utilfreds, for man er udmærket klar over sine ønsker, men man ved også, at de aldrig bliver opfyldt. Det at kunne træffe valg, kan man kalde en frihed til at vælge, men det at vælge mellem en række muligheder, kan også være defensivt og negativt. For det er ikke sådan, at man vælger fra et stort tag selv bord – de valg, der træffes, handler i høj grad om, at man nægter sig selv noget, at man vælger fra.

Så når man hele tiden er i et præferenceorienteret miljø, er man ikke nødvendigvis mere tilfreds, end man var tidligere. Der er masser af drømme, masser af ønsker, og det er i princippet fint. Men bevidstheden om, at de ikke bliver opfyldt, er stærkt tilstede hele tiden!

TRE KULTURELLE INDIVIDUALISERINGSTENDENSER

Jeg vil give jer et overblik over tre kulturelle tendenser, der alle sammen har overskriften "Individualisering".

- Ændringer i viden
- Ændringer i adfærd
- Ændringer i motivationer

*Ændringer i viden**– populærkulturen dominerer*

I et moderne samfund er det at kunne vælge, noget der hænger sammen med, hvad man har indsigt i. Er man meget vidende om et område, er det der, man fokuserer, når man taler om valgfrihed.

Men som konsekvens af, at man i stigende grad skal vælge til eller vælge fra, er der en større distance til det, man tidligere kaldte for højkultur eller almen dannelse. De unge i dag har et meget fjernt forhold til almen dannelse – de kan sige nej, de kan vælge fra, det er dem, der foretager valget. Der er en lidt ironisk modsætning i, at aldrig har børn gået i skole så lang tid, samtidig med at de har så fjernt et forhold til almen dannelse.

Der er heller ikke ret mange unge, der ved, hvad der står i aviserne. Ikke fordi de er dumme, men fordi de har truffet det valg, at det vil de ikke beskæftige sig med.

Og i stedet for højkulturen og den almene dannelse, er der kommet en anden kultur ind, som de oplever som mere relevant – populærkulturen.

Tidligere lavede skolerne et værn mod populærkulturen, for det var en massekultur, som det ikke var legitimt at beskæftige sig med – i dag er vores samfund gennemsyret af populærkulturen, som er accepteret over alt.

Det er fint – den er ikke skyld i noget, og selvom der er masser af skidt i populærkulturen, er der også masser af fine ting i den. Problemet er bare, at populærkulturen er så attraktiv og så nem at gå til, at den faktisk har fået marginaliseret højkulturen og den almene dannelse, og fx i Tyskland har lyrikken, museerne og symfoniorkestrene meget svært ved at tiltrække de unge.

Populærkulturen er også mere end bare produkterne – det er ikke bare cd'er, dvd'er og tv, det er et helt miljø, man er socialiseret i. Man har sin egen musik med sig hele tiden, og man er hele tiden forbundet elektronisk med sine venner via sms'er eller mobiltelefoner.

Derfor er populærkulturen en form for symbolsk hjemsted for de unge, der er med dem fra morgen til aften. De befinder sig hele tiden i den.

Populærkulturen har så stor indflydelse, at den danner nogle særlige former for kognitive stimuli: Den påvirker den måde, man opfatter og forholder sig til verden på.

Især fordi populærkulturen først og fremmest baserer sig på noget audiovisuelt. Audiovisuelle impulser bliver meget vigtige allerede tidligt i opvæksten, før man begynder at læse bøger osv.

Lyd og billeder findes også i vid udstrækning allerede inden man når den alder, hvor man begynder at blive læser.

Og der er ingen tvivl om, at det påvirker måden at opfatte stof på.

Jeg er som sagt ikke ude på at give populærkulturen skylden, men jeg synes, det er et problem, at almen dannelse og højkultur bliver fravalgt i stor udstrækning.

For lærerne i skolen er det selvfølgelig også et stort problem – skolerne er jo forpligtede til at videregive kulturelle aspekter til børnene, og lærernes opgave er at finde pædagogiske strategier, der kan få de unge til at interessere sig for almen dannelse.

Derfor står lærerne i dag i en meget kompleks rolle - der er noget, man vældig gerne vil videreformidle til børnene, men man skal hele tiden gøre dem attraktive og plausible for at få børnene til at lytte – det gør lærerrollen meget mere vanskelig.

*Ændringer i adfærd**– det uformelle dominerer*

Ændringer i adfærd kan vi også kalde uformalisering, fordi tingene i stigende grad bliver uformelle: Disciplin og selvdisciplin fylder mindre i hverdagen, og stilen er langt mere afslappet og ukonventionel i dag. Ser man på et 50 år gammelt klassebillede, virker børnene 5-6 år ældre end deres jævnaldrende i dag – de havde en helt anden fremtoning end børn i dag pga. deres ansigtsudtryk, påklædning og kropsholdning. Og helt tilbage i 1800-tallet så børn gamle ud allerede i 1. klasse.

At hverdagen er mindre disciplinær og uformel i dag, gør også tingene mere komplekse - hverdagen er langt mindre normregulerende, børn skal hele tiden gennem en masse forhandlinger med forældre og lærere, hvor de forsvare deres synspunk-

ter og sag med masser af eksempler og stor selvtillid.

Min ven har en 18årig søn: Far vågner om morgenen og skal ud at tisse. Men opdager forbløffet, at der allerede står en ung ukendt pige på badeværelset og børster tænder. Hun siger venligt "Godmorgen – er der noget morgenmad?" Faren er en god far, og da han senere taler med sin søn, siger han: "Det er helt i orden, at du har overnattende gæster, men ved du hvad: Mor og jeg foretrækker, hvis du gør det, når vi ikke er hjemme."

Tidligere ville det have været meget værre, hvis forældrene ikke havde været hjemme. Men når faren i dag siger "Gør det, når vi ikke er hjemme", viser han, at det er ikke fordi han misbilliger det, sønnen gør – han tager ikke afstand fra det, men på den anden side vil han ikke udsættes for det ubehag han føler, når han støder ind i et vildt fremmed menneske på badeværelset om morgenen. Hans ubehag er ikke længere moralsk betinget – det afhænger af, hvad han personligt har det bedst med.

Denne lille episode er et udmærket eksempel på den enorme forandring, der er sket i løbet af de sidste årtier: For 30-40 år siden havde det været en skandale, hvis faren var stødt ind i en ukendt pige på badeværelset tidligt om morgenen.

Så uformalisering betyder, at der er langt færre problematikker og spørgsmål i hverdagen, man tager moralsk stilling til. Mens alt, hvad der før i tiden havde med uddannelse at gøre, var tæt forbundet med moral – længden på drengenes hår, hvornår begyndte pigerne at bruge læbestift osv.

Vi er selvfølgelig stadig opmærksomme på, at moral er et vigtigt aspekt. Men vi bruger kun begrebet moral i forbindelse med meget fundamentale, eksistentielle spørgsmål som menneskerettigheder osv. Det, der før var et enormt domæne præget af moral, er nu krympet ind til et lille, principielt område.

Uformalisering er på den ene side en gevinst, fordi det er en form for demokratisering af hverdagen – på den anden side har uformaliseringen også haft nogle omkostninger for os, fordi elevernes adfærds-

mønstre i skolen er blevet en større byrde for lærerne.

Har børnene i en klasse ikke så meget selvdisciplin og så fastlagte mønstre, som automatisk regulerer deres adfærd, skaber det mere uro og rastløshed i klassen, som gør det vanskeligere for lærerne at opretholde den nødvendige ro og orden i klasseværelset: Ordsprogene "En ting ad gangen" og "Hver ting til sin tid" gælder ikke længere – i dag gør man mange ting på én gang.

Ændringer i motivation

– det subjektive dominerer

Når vi taler om ændringer i motivation, kan vi tale om det som en subjektivisering.

Subjektivisering er en moderne tendens til at være mere fokuseret og opmærksom på sine indre opfattelser, konflikter og problemer, angst osv. Man er automatisk mere introspektiv i dag - selv om man ikke er psykolog eller psykoanalytiker, er man hele tiden bevidst om sine indre reaktioner.

Tendensen er også tydelig i tv-kanalernes talkshows, hvor mennesker sidder i en uendelighed og snakker om sig selv med et sprog fuld af begreber til at beskrive deres psykologiske problemer – et psykologisprog, som man bruger til at beskrive sig selv.

I tv-serierne kan man også følge de uendelige diskussioner om de forhold, karaktererne har eller gerne vil have med andre personer osv.

Jeg er meget i tvivl om, om det er det rette at blotlægge hele sit indre liv på den måde, eller om det er til stor nytte at kende sig selv 100 %. Jeg tror, at man skal have en vis diskretion, at man skal have nogle hemmeligheder ind i mellem, frem for at sige alt.

Men den form for introspektion er blevet dagligdag og gængs tone, og mange unge bruger den til at endevende deres realitet og have en fortsat indre monolog med sig selv: "Hvorfor er jeg her? Kunne jeg ikke være et andet sted? Hvad synes jeg om det? Hvordan har jeg det i dag?" Osv. osv.

De bliver over-bevidste om sig selv, og

det gør det meget sværere for dem at vurdere sig selv, for over-bevidste individer er sårbare og meget modtagelige for at føle skam eller få svækket deres selvværdi. Som jeg sagde før, er normerne i dag også blevet svækket – de indre konflikter i dag handler derfor ikke så meget om, at man føler sig skyldig, men om at man skammer sig.

Når vi taler om skyld, er det jo et spørgsmål om synd eller ikke synd, om godt eller dårligt.

Men den problematik, der optager de unge i dag, handler ikke om ”må jeg eller er det forbudt?” – når unge i dag skammer sig, er det fordi, man ikke føler, man er god nok, eller at man ikke kan realisere det, man drømmer om – at man er en taber, fordi det realistisk set ikke er inden for ens rækkevidde.

I brevkassen i Tysklands største ungdomsblad Bravo, handler et brev ud af hundrede i dag om skyldsspørgsmål – resten handler dybest set om skam over, at man ikke kan finde ud af at realisere de ting, man drømmer om: ”Hvordan gør jeg det her? Er jeg god, eller er jeg en taber? Kan jeg bruges osv.?”

Når man taler om skyld og skam, er der også en anden forskel:

Man kan nemt lette et skyldproblem for en ung ved at sige, at den unges adfærd ikke er stort et problem i omverdenens øjne. Men det er anderledes svært at lette den unges svære tanker, når det handler om skam over alt det, den unge meget gerne vil, men ikke er i stand til – det er ikke nogen trøst, at andre siger ”Pyt, det er ikke noget problem, det betyder ikke noget!”

Derfor har de skamproblemer, de unge slås med i dag, en hel anden konstellation, end de skyldproblemer tidligere ungdomsgenerationer tumlede med.

Når vi taler om subjektivering, handler det om, at de unges daglige attitude er personorienteret og fokuseret på, hvilket forhold man har til de andre – det er ikke i så høj grad objektive spørgsmål, der optager dem.

Det er ambivalent, at det hele bliver mere subjektivt. På den ene side udvider det ens opfattelse, på den anden side gør det det indre mere komplekst.

Tidligere ville man give råd, man ville sige ”Lyt til din indre stemme!”

Men det er ikke til nogen hjælp i dag, for der er så mange stemmer i spil, så den unge blot vil blive forvirret, hvis hun eller han følger rådet. I nogle situationer vil det faktisk være bedre ikke at lytte til sin indre stemme og være mere modtagelig overfor sociale sammenhænge.

Der kan meget nemt opstå motivationskonflikter på grund af denne subjektive tendens.

DE UNGES EGENVERDEN DOMINERER

Skal jeg opsummere, kan vi konkludere, at disse tre dominerende fænomener – populkulturen, det uformelle og det subjektive – viser at individer i dag er i stand til at skabe deres egen verden – det jeg kalder en *egenverden*.

En egenverden er ikke et sted – det er en mental konstruktion. Man definerer, hvad der er tæt på en, hvad der hænger sammen for en, hvad der er vigtigt for en, hvad man kan lide. Så en egenverden er den verden, der ligger tæt på en – det er ikke et fysisk sted. Madonna, Harry Potter, David Beckham osv. kan fx være en del af ens egenverden.

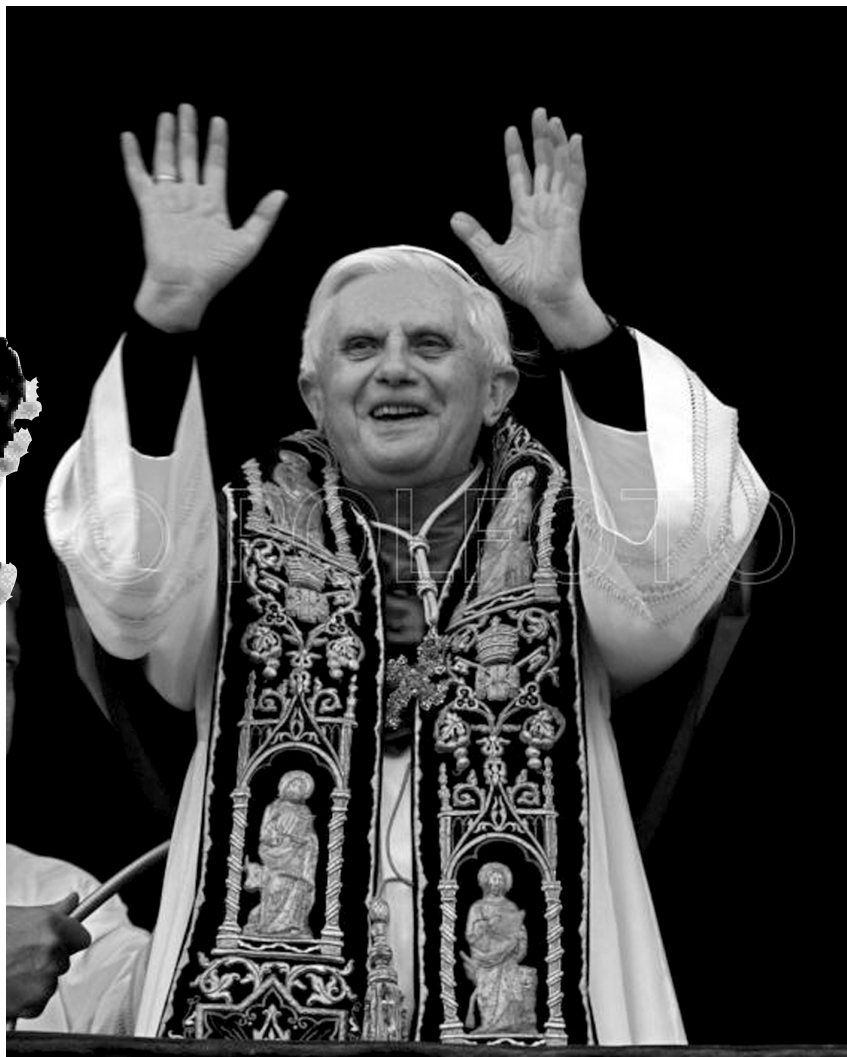
Forældrene, skolen osv. accepterer, at unge er meget orienteret mod deres egenverden: Tidligere var de unges selvskabte egenverden en lille ø, mens voksenverdenen var et kontinent, og som ung brugte man sin energi på at forsvare sin lille ø mod dette kontinent.

Subjektivt set er egenverdenen i dag et kontinent, mens voksenverdenen er nogle små øer, der ligger spredt uden for denne verden, som de unge ikke har taget stilling til, om de gider besøge.

Dette skift i forholdsmæssighed betyder, at unge i dag indsamler symbolske elementer i form af stil og adfærd fra populkulturen, som de bruger til at konstruere deres egen egenverden. Det, der findes i egenverdenen, oplever den unge som vigtigt, for det kan han eller hun forstå.

Problemet er bare, at den unge ikke kan se nogen mening med det, der ligger udenfor. Denne følelse af utilpashed udenfor sin egen egenverden er stigende. Mens tidlige-

DE UNGE I DAG ER IKKE
SÅ GLADE FOR AT SMIDE
TRADITIONERNE OVER BORD.

re generationer var vant til, at de på et meget tidlige-
re tidspunkt blev konfronteret med, at verden udenfor
deres egenverden var anderledes, er det sværere for
unge i dag at vænne sig til nye miljøer, sværere at kla-
re sig i situationer, der er anderledes.

Man bringer også sin egenverden med i skolen –
eleverne sidder og vurderer og sammenligner alt ud fra
den standard, de har skabt i deres egenverden. Derfor
opstår der en tragisk konflikt, fordi skolerne på den
ene side er blevet langt mere liberale i forhold til før i
tiden, men samtidig har børnenes standarder ændret
sig så meget, at selv reglerne i en liberal skole kan
være fuldstændigt absurde, set med deres øjne.

Pga. de unges dominerende egenverden har de en
meget snæver opfattelse af, hvad der er nyttigt i livet
– det er lidt vagt, for hvad kan de ellers være, når
man er 15-16 år. De mener, at skolerne skal forberede
dem til livet, men spørger man dem, hvad livet er for
dem, har de en meget snæver opfattelse. Derfor er det

vanskeligt for børnene at anerkende skolens indhold – de har andre standarder for, hvad de oplever som fornuftigt, rimeligt og værdifuldt.

Jeg ønsker ikke at give den unge generation skylden – det er ikke en adfærd, de unge selv vælger. Det her handler om en kompleks socialisering, som vi ikke kan skyde de unge i skoene. Men den giver skolerne, lærerne og uddannelsessystemet problemer i deres arbejde med de unge.

Jeg talte indledningsvist om valgmuligheder. Børnene oplever ikke blot deres valgmuligheder som en slags spil eller gave, de får – de er også et element, de bruger til at vurdere deres egen orientering med.

Som den pige, der beskrev sin situation, da hun havde taget sin studentereksamen sidste år: ”Faktisk ville jeg ikke begynde på en uddannelse med det samme – jeg havde mange planer, men mange af dem har siden ændret sig. Først ville jeg til Australien, men det blev til en verdensomrejse, der så blev til et ophold i Frankrig for at læse fransk senere hen. Så blev jeg i tvivl, om det var fornuftigt at gå efter fransk, da jeg ikke kan sige en eneste engelsk sætning korrekt, så måske ville det bedste være et hyggeår i England. Jeg sendte også min ansøgning for sent, så jeg vil prøve igen næste år ...”.

Det viser, hvor kompliceret situationen er, fordi det er blevet meget vanskeligt at finde frem til de rigtige valg. Derfor skaber de unges orientering mod deres egenverden en særlig spaltning.

Den unge har på den ene side en række kulturelle muligheder uanset ens families sociale status, alt er i bevægelse, intet har funder et låst leje. Det skaber en række kulturelle åbninger, som de unge helt naturligt bruger.

Men fordi de unge i så høj grad opererer i deres egenverden, opstår der samtidig nogle socialt lukkede rum – en konsekvens af egenverdens-orienteringen er, at det bliver mere og mere nødvendigt at kunne regulere sig selv. Man skal have kompetencen til at kunne selvregulere mekanismerne til at styre sig selv.

Disse mekanismer er svære at lære, for de kræver en balance mellem selvidentifi-

kation på den ene side, og et behov for at kunne skabe en distance til sig selv. Balancen mellem de to ting er afgørende og svær.

Som udviklingspsykologen Jean Piaget (1896-1980) påpeger, er selvdistance et af målene med teenageudviklingen. Men kulturelt er det svært for de unge i dag at lære at lægge distance til sig selv. Lærere og pædagoger ser disse ændringer, der er forårsaget af individualisering – det er en fast kontekst for skolerne i dag, en problematik, der hele tiden er i spil, som de ikke kan se bort fra.

Jeg vil gerne drage endnu en konklusion af dette:

Den aktuelle udvikling ændrer holdningen til den af-traditionalisering af samfundet, der har været i gang siden 1970'erne, hvor jeg var ung. Vi var tilhængere af at opgive traditionerne – at bryde regler og afprøve nye livsstilsformer gav os en euforisk fornemmelse af frihed. Som Doors dengang sang ”Break on through to the other side!”, for på den anden side var Utopia.

Sådan er holdningen ikke længere! Når den schweiziske techno-dj Bobo sammenligner sig med Mick Jagger og de andre helte fra dengang, siger han: ”Hvorfor skal jeg hærge et hotelværelse, når jeg er på turné, hvis jeg ikke har lyst???”

Han står af i forhold til tendensen med hele tiden at være højt oppe at køre, med at bryde murene ned osv. Det er ikke den nuværende tendens.

Tendensen i dag er i stedet post-de-traditionalisering. Det vil sige, at de unge i dag ikke er så glade for at smide traditionerne over bord – de er ikke konservative, men de er børn, som er vokset op i en tid, hvor traditionerne og de faste strukturer hele tiden blev opløst. Derfor ønsker de at skabe strukturer, vejledning, pålidelighed, lidt gammeldags værdier osv.

Pave Benedict blev fx nærmest popstjerne i Tyskland på et tidspunkt, og ungdomsbladet Bravo bragte en plakat med ham – ikke fordi de unge er religiøse, men de tændte på, at ”ham her, han ved hvad han vil” – det kan de godt lide. Og det bragte selvfølgelig alle 68'erne på selvmordets rand. Men det er en meget logisk

udvikling. Disse børn har set så mange strukturer falde sammen, at de har brug for nogle nye strukturer.

TRE FOKUSOMRÅDER FOR LÆRERE

Jeg vil runde af med at redegøre for tre fokusområder, som jeg mener, at lærerne skal være opmærksomme på:

- Viden
- Adfærd
- Motivation.

I forhold til viden ser jeg billedligt læreren som en turguide, en rejsefører, som fører børn gennem ukendt land. Vi må ikke undervurdere den fremmedartethed, børnene oplever i det landskab – der skal en rejsefører til, der kender situationen, og som ikke anklager turisterne, fordi de ikke kender til området – tværtimod. Guiden er venlig, høflig og ikke chokeret over børnenes manglende kendskab til basale størrelser som pyramiderne. Børnene flytter jo tilbage til deres hjemsted om en uge, og det er vigtig, at rejseføreren respekterer dette – børnenes hjemsteder skal ikke gøres skyldige.

Men det er vigtigt, at børnene også bi-bringes noget andet, end deres hjemsted. Åben vinduerne op i klasselokalet og giv livet lov til at komme ind: Lukker man ikke vinduerne op, kommer der ikke noget nyt ind. Det duer ikke at lade de rigtige vinduer være lukket og blot åbne symbolske vinduer til andre symbolske verdener, kunstverdenen, den religiøse verden osv. Omvendt kan det også engang imellem være interessant at lukke vinduerne til den rigtige verden og besøge disse verdener – der skal være innovation.

Man skal ikke hele tiden forsøge at nå børnene – det kan de alligevel ikke holde ud. Sig ikke ”Tag din yndlings-cd med, så spiller vi den i timen!” – det er de ikke interesseret i, de vil gerne have den for sig selv. De er ikke interesseret i, at du trænger dig for meget ind på deres hjemsted. Derfor er du rejsefører, du erkender, at de har en egenverden, og at det samtidig er godt for dem, at du viser dem den anden verden, I besøger sammen.

På den måde giver læreren form og struktur – et rammeværk, nogle ritualer

og nogle regler, der ikke kun er begrænsende, men som også er med til at producere noget.

F.eks. som da jeg var lærer og underviste i moderne dans: Jeg gik ned i gymnastiksalen med børnene og ville lade dem prøve at danse på en anden måde, end man gør på et diskotek. For at få dem til at danse anderledes, opfandt jeg nogle regler: ”Tag et stykke kridt og tegn en cirkel rundt om jeres venstre fod. I må godt løfte jeres fod, men I må ikke flytte jeres venstre fod uden for cirklen, når I danser.” Fordi jeg kom med den regel, fik de idéer om, hvordan man kunne gøre noget anderledes.

Selvfølgelig skal det være troværdigt – børnene skal have lyst til at gå med til de regler, du kommer med, selvom de måske synes, det lyder lidt åndssvagt: Vær venlig og rar og puf lidt til dem, så de går med på legen. På den måde kan skolen være et sted, hvor der sker noget kunstigt, på en intelligent måde.

Så læreren skaber rammer – og når vi taler motivation, bliver læreren vigtig, fordi han eller hun er en form for træner, der skubber børnene lidt fremad, stiller dem nogle udfordringer. Læreren venter ikke hele tiden på, at motivationen er der – næ, læreren siger: ”Nu gør vi det!”, om motivationen er i top eller ej – det er meget vigtigt! Vi skal ikke være alt for hyggelige, vi skal ikke vente på, at 28 elever føler sig motiveret på samme tid. Derfor: Gør det! – så vil de sikkert gerne alligevel.

Derfor: Vi skal være rejseførere, vi skal skabe rammeværk, og vi skal være træner eller coach – og lægger vi alle disse kvaliteter sammen, når vi frem til en ideel lærer, som har én grundlæggende kvalitet: Den charmerende autoritet!

*) Artiklen er et transkriberet resultat ved journalist Monica Madsen af et oplæg Thomas Ziehe holdt ved en konference d. 22. marts 2007 i København. Ziehe var inviteret til København af Børne- og Ungdomsborgmester Bo Asmus Kjeldgaard. Kjeldgaards indledning til konferencen samt konferencens øvrige indlæg og debat er lagt ud på Vilde Læreprocessers hjemmeside: www.vildelaereprocesser.dk Artiklen bringes i Social Kritik i denne form efter aftale med Thomas Ziehe.